

Diriliş Neslinin Medeniyet Tasavvuru

Diriliş Neslinin Âmentüsü, Sezai Karakoç, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2019, ISBN

9789123494293

Neriman Seçkin¹

1933 yılında Diyarbakır'da doğan ve Kasım 2021'de vefat eden Sezai Karakoç, 88 yıllık bir ömre yazar, şair, düşünür, siyasetçi gibi birçok kimliğin yanında geleceğe ışık tutacak bir yol haritası bırakmıştır. İlkokul eğitimini Ergani'de tamamlayan Karakoç; ortaokulu parasız yatılı olarak Maraş Ortaokulu'nda, lise eğitimini ise Gaziantep Lisesi'nde tamamlamıştır. Babası her ne kadar İlahiyat Fakültesinden mezun olmasını talep etmişse de o günün imkanları dahilinde yatılı olarak okuyabileceği tek bölüm olan Siyasal Bilgiler Fakültesinde okumuştur. Bu sebeple Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesindeki eğitimini tamamladıktan sonra yüksek öğrenimini Maliye Bölümünden mezun olarak tamamlamıştır. Bu alanda birçok resmi görevler alan Karakoç, 1973 yılından itibaren hiçbir resmi görevde bulunmamıştır.

Üstad'ın dünya âleminde geçirdiği zaman dilimine bakıldığında çok tutkulu bir yaşamı olmuştur. Gençlik yıllarından başlayan okumalar, istikbale hoş bir sadâ bırakmak adına en sahih kaynakları kendine yârenlik ettiğini çok rahatlıkla görebiliyoruz. Mazi ve istikbal bağlantısını; geçmişe takılı kalmadan, geçmişi kusurlarından arındırarak, gelecek ile ilişkisini kurarken bu noktadaki misyonu² Allah'ın (cc) kelâmı Kur'an-ı Kerim ve Allah Resûlu'nün hadis-i şerifleri olmuştur. Kendisinin deyimiyle geçmiş ve gelecek zamanı şimdiki zamana getirme hadisesi olan misyonundan dolayı derdi, dermanı, ümidi, öfkesi, sekineti, huzuru, yalnızlığı hep bu çerçevede gelişmiştir.

Gösterişi sevmeyen, toplu programlara katılmayı tercih etmeyen, methedilmekten hoşlanmayan kendine münhasır kişiliği olan Sezai Karakoç için insanın, bizatihi ruhu önemli olmuştur. Bundan dolayı ruh terbiyesine ve güzelliğine ziyadesi ile önem vermiştir.

¹ Matematik Öğretmeni, Fen-Edebiyat Fakültesi, Fatih Üniversitesi, nerimanvelioglu@hotmail.com (Bu yazı Young Academia ve İdeal Bilge iş birliğinde Dr. Yusuf Bahri Gündoğdu yönetiminde "Sezai Karakoç ve Medeniyet Bilinci" kapsamında üretilmiştir.)

² Karakoç'un, eserlerinden yola çıkarak kendine yüklediği görevlerden biri "İslam Medeniyetini" yeryüzünde tekrar hâkim kılmak olmuştur.

Basın-yayının öneminin fazlasıyla farkında olan Karakoç, Diriliş Yayınlarını ve Diriliş Dergisini kurmuştur. Diriliş Dergisi tamamen kapansa da üstad 'Dirilişi' hep yeniden çıkarma arzusu ile yaşamıştır. Bütün eserleri de Diriliş Yayınlarından basılmış ve dağıtılmıştır.

Üstadın evliliğine dair birçok rivayet vardır. Bu konu çok yakın dostu olan Abdullah Işıklar'a sorulduğunda kendisinin beyanıyla şöyle bir açıklama getirmiştir: "Bu konuyu diriliş şairine sorduğumda çok samimi ve sade bir şekilde: 'Elimizden tutan olmadı Abdullah' diye karşılık verdiğini beyan etmiştir".³ Dostunun yüzüne her baktığında Tevbe Suresi'nin 111.ayetine⁴ gönlüne doğduğunu söyleyen Işıklar; "Karakoç'un dervişliğinin bir tarikat dervişliğinden ziyade Allah vergisi hâl dervişliği olduğunu ifade etmiştir. Programlara neden katılmadığı sorusu üzerine ise diriliş mimarı 'Yüzünüze karşı övenlerin yüzüne toprak saçın' hadisini hatırlattığını beyan etmiştir".⁵

Sezai Karakoç, birçok ödüle lâyık görülmüş ise de kendisi genellikle böylesi toplantılara iştirak etmemiş ve hediyeleri geri çevirmiştir. Vefatına yakın 24 Eylül 2021 tarihinde İstanbul Üniversitesi Türk Edebiyatı alanında kendilerine "Fahri Doktora"⁶ rütbesi verilmiştir. Bu tarz etkinliklere katılmamayı tercih eden Sezai Karakoç'a 'Fahri Doktora' diplomasını İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmud Ak'ın önderliğinde bir heyet ile Fındıkzade'deki bürosuna giderek takdim etmişlerdir.

Arkasından bizleri saplanmış olduğumuz bu karanlıklardan aydınlığa çıkaracak 'diriliş ve yeniden oluş reçetesini' bizlere miras bırakmıştır. Bizlere düşen bu reçeteyi doğru okuyup, anlamak ve bu karanlıklardan başımızı çıkarıp aydınlık gökyüzüne bakmaktır.

Bu çalışmada 'Diriliş Neslinin Âmentüsü' eseri, 'Karakoç'un medeniyet tasavvuru' babında değerlendirilmiştir. Çalışmada kullanılan eser Diriliş Yayınları'nın 83. baskısıdır ve on üç bölümden oluşmuştur. Kitabın ilk sekiz bölümü 1975 yılında Diriliş Dergisinde, son

³ Mahmud Bıyıklı, "Abdullah Işıklar'ın Hatıralarında Sezai Karakoç", *Muhit Dergisi*, İstanbul 2021, S. 24, s. 89.

⁴ Şüphesiz ki Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, onlara (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır; çünkü onlar, Allah yolunda savaşır, öldürür ve ölürlür. (Bu,) Tevrat, İncil ve Kur'an'da (Allah'ın) kendisi üzerine hak (borç olarak yazdığı) bir vaattir. Sözü nü Allah'tan daha çok yerine getiren kimdir? O halde (Ey mü'minler!) O'nunla yaptığınız alışverişe sevinin. Bu da en büyük başarı ve saadettir.

⁵ Mahmut Bıyıklı, *a.g.m.*, s. 90.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.istanbul.edu.tr/tr/haber/universitemizden-sezai-karakoca-fahri-doktora-unvani-320077004400570063006F00720038006A0079006A0039007900700046006200610041004F003200370077003200>

bölümleri ise 1976 yılının Mayıs'ında *Diriliş Pazartesi-Perşembe Günlüğü*'nün ilk üç sayısında yayınlanmak suretiyle oluşmuştur.

Ümidin Bir Diğer Adı: Diriliş Nesli

Toprağa ümitsizlik tohumlarının atıldığı, birçok kimsenin kendine dair hiçbir beklentisinin kalmadığı çağımızda üstad çok vurucu bir cümle ile sözlerine başlamıştır. "Kendimin bir diriliş eri olduğuma inanıyorum. Bir Diriliş Cephesi bulunduğuna ve kendimin de o cepheye bir savaş adamı olduğuma, olmam gerektiğine inanıyorum."⁷ Onca alınan darbelere, üzerimizdeki bu ağırlığa rağmen 'inananlardan' umudunu bir an bile kesmeyen Karakoç, umutsuzluk bataklığına düşmüş millete umut aşlamış, yol göstermiş ve 'inananlar için bir Nuh'un gemisi vardır' diyerek ayağa kalkmalarına vesile olmuştur.

Bu savaşı, bir zihniyet, medeniyet savaşı olarak nitelendirmiş ve bu aşamada insanın ruhuna, ruhunun beslenmesine ve özgür olmasına değinmiştir. Ruhun sürekli olarak savaş içerisinde olduğuna değinen Karakoç, özgürlüğün ancak ve ancak Allah'a inanmakla gerçekleşeceğine inancı tam olmuştur. Bunu "inkâr tutsaklık, inanç özgürlüktür."⁸ sloganı ile pekiştirmeye gitmiştir.

Rönesans ile beraber insanlığın bir buhran içerisinde olduğuna vurgu yapan Karakoç, çareyi İslam Medeniyetinin tekrar kurulmasında ve yeni bir insanın onun tabiriyle diriliş insanının doğmasında bulmuştur. "Diriliş, Karakoç'un inandığı, benimsediği düşünceye verdiği isimdir. Diriliş, onun ülküsüdür. Çürüyen ve öleyazan çağın insanına diriltici bir nefes olacağı muhakkak olan İslam'ın bir adı ve sıfatıdır. Başka bir ifadeyle özünü, mayasını İslam'dan alan ve onun yeni bir yorumu olan bir düşünce akımıdır."⁹ Bu insan, "Diriliş İnsanı ve ondan doğacak nesil Diriliş Nesli; bu neslin kuracağı toplum Diriliş Toplumu ve bu toplumun insanlıkta mayalandıracağı yeni hakikat uygarlığı atılımı, Diriliş Uygarlığı olacaktır"¹⁰ diye ifade etmiştir. Bu insanın özelliklerini birçok eserinde uzun uzadıya anlatmıştır. Örneğin; "İyimserdir, oportünist değil. Uyanıklık işçisidir, gaflet mimarı değil. Dönüşsüz tövbenin eridir. Klişeci değil, özcü, lâfızcı değil, anlamcıdır"¹¹ Kendini bir diriliş eri olarak gören Karakoç, diriliş neslinin yetişmesi için uzun ve teferruatlı bilgiler vermiş, ömrünü buna adanarak geçirmiştir.

⁷ Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Amentüsü*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2019, s. 7.

⁸ Sezai Karakoç, *a.g.e.*, s. 8.

⁹ Mehmet Ali Yafez, "Turan Karataş ile Söyleşi", *Muhit Dergisi*, İstanbul 2021, s. 16, s. 120.

¹⁰ Sezai Karakoç, *İnsanlığın Dirilişi*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2018, s. 158-159.

¹¹ Sezai Karakoç, *a.g.e.*, s. 152-153.

Kavramların Diriliş

Önemli bir edebiyat ve fikir adamı olan Sezai Karakoç, birçok kavramlarla da ön plana çıkmıştır. Düşünce dünyamıza kendimize has kavramlar da kazandırmıştır. Bir düşünceyi, bir insanı, bir metni doğru anlayabilmenin şartlarından biri de kavramlara yüklenen manaları doğru anlayıp bellektir. Bundan dolayı olmalı ki kelimelerin suretine saplanıp kalmamayı onların en derinlerinde gizlenmiş olan incileri de göz ardı etmemeyi diriliş neslinin omuzlarına bir borç olarak yüklemiştir. Peşin hükümlere kapılmadan doğu-batı ikileminin de derinlemesine bilinmesi gerektiğini söylemiştir. Bu noktada değerlendirme yaparken ifrat ve tefritten kaçınılmasının hayati önem arz ettiğini belirtmiştir. Böylelikle ancak Allah'ın insana en büyük lütfu olan İslam Medeniyetinin bulunduğu acıklı duruma cevap arayabiliriz. İslam Medeniyeti ancak ve ancak bu şuur üzere tekrar canlanıp hayat bulabilir.

Orta Yol

Hakikati öğrenmek adına sürekli olarak ilmin önemini vurgulayan üstad, İslam Medeniyetinin sadece zahiri ilmi noktasında kalınmaması gerektiğini, manevi yapı cephesinin de ihmal edilmemesini vurgulamıştır. Manevi yapıyı göz ardı edenlerin bir gün materyalizme saplanma tehlikesi ile karşı karşıya kalacaklarının sinyallerini vermiştir. Bu anlamda İslam'ın orta yol olduğunu hatırlatarak ifrat ve tefritten mümkün olduğunca uzak kalınması gerektiğini ve bu şuurun aşılmasının hayati önem arz ettiğini belirtmiştir.

Yazar eserinde, mahfuz olan İslam ve Kur'an dışında ne kişilerin ne de toplumların imanının korunacağı hususunda bir taahhüdün olmadığını belirtmiştir. Böylelikle, her toplumun kendi imanını ve Müslümanlığını korumak bunu muhafaza etmek zorunda olduğunu hatırlatmıştır. Bu nisyan durumu insanın ebedi hayatını uçuruma sürükleyecek kadar ciddi bir durumdur. İnanmış kişi havf ve recâ dengesini en güzel şekilde kurmalıdır. Allah Resûlü de (sav) bu noktada şöyle buyurmuştur; "Allah'ım! Gazabından rızana, cezandan affına ve senden yine sana sığınırım."¹² Bizlerin düsturu tam da bu şekilde olmalı. 'O'ndan (c.c) yine O 'na (c.c) sığınmak' şeklinde olmuştur. Çünkü biz inananlar biliriz ki O'nun (c.c) rahmeti gazabını geçmiştir.

Karakoç'un Âmentü Kavramı

---

¹² <https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr/sayfa.php?CILT=1&SAYFA=161&SRC=cezandan%20affina>
Erişim tarihi: 24.08.2023/ 22.00

'Benim âmentüm der' Karakoç, "benim âmentüm, bir nesil amentüsüdür." Kana kırmızı rengini veren demir gibi âdeme, toplumlara neşvünema verir. Hem teklik hem çokluk kendi dairelerinde kıymetlidir. Her bir fert bir Orkestra'nın bir parçası gibidirler. Tek başlarına da kulağın ve ruhun pasını silerler, toplu olduklarında da. Bu neslin âmentüsünü anlatan Karakoç'un bu inançtan nasıl doyum aldığını bu eseri okuduğunuzda iliklerinize kadar hissedersiniz. Bu âmentünün köklerinin "emr-i bil mâruf- nehy-i anil münker" inancı üzere olduğunu vurgulayan Karakoç, bu yolun diriliş eri olarak başladığını, Allah nasip ederse diriliş piri olarak tamamlanabileceğini belirtmiştir. Amma velâkin asli gayenin bunlar olmadığını, hakikatin peşinde olmanın iddiasında olunmasının altını kalın harflerle çizmiştir.

Kıymetli Karakoç'un hedeflerinden biri de çağı İslam Medeniyetine uydurmak olmuştur. Müslümanlığı sadece kendini Müslüman bilmekle, saymakla olmayacağını; bunu bir varoluş haline getirmenin üzerimizde bir borç olduğunu savunmuştur. İlk önce herkes kendi iç dünyasında Müslüman olmalı diyen Karakoç, bunu bir 'kimlik' belgesinin sınırları aşıldığında işte o zaman İslam Medeniyetinin canlanması noktasında ilerleme kat edebileceğimize işaret etmektedir.

İslam dünyasının kurtuluşunu dirilişte bulan Karakoç'a göre, Müslümanlar, lafzi Müslümanlıktan sıyrılmakla ve doğunun-batının iyiliklerini, güzelliklerini kendi hakikatlerinde birleştirerek İslam Medeniyetinin dirilişini sağlamakla mükelleftirler. Bu, "kapitalizm ve komünizmin "sahte" evrenselliğine karşı "gerçek" evrenselliğin diğer bir deyişle vahiyle özdeşleşen "hakikat uygarlığının" dirilişidir."¹³

Diriliş Sitesi

Bu dirilişte önemli bir rol oynayan "aile" kavramının üzerine titizlikle eğilen üstad, "İslam sitesinin"¹⁴ yeniden kurulmasının elzem olduğunu söylemiştir. Bu sitenin yolları geniş, yapıları sağlam olmakla beraber toplumun da güçlü ve ruhen sağlıklı olması gerektiğinin altını çizmiştir. Ancak böyle bir sitenin cedit ve canlı olacağını vurgulamıştır. Bu canlılığın oluşabilmesi için aile platformunun korunması gerektiğini ve devletin bu noktada müdahalesinden daha çok hizmet sunması şeklinde olacağını söylemiştir. Öyle ki, bütün site mahvolursa, yalnız bir aile kalsa, âdeta ondan yeni baştan site ve toplum türeyebilmelidir. Karakoç, bu site için zengin-fakir arasında yaşam farklılıklarının çok uç olunmamasını,

¹³ Sezai Karakoç, *Çağ ve İlham III*, Diriliş Yayınları, İstanbul 1978, 3. Baskı, s. 28, 87-89.

¹⁴ Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Âmentüsü*, s. 41.

gerektiğinde devlete karşı boykot yapılabilecek düzeyde ekonomilerinin güçlü olmalarını, hayat tarzında “sadeliğin” esas alınmasını, ihtiyaç sahiplerinin korunmasını, ahlaksızlığın sınır dışı edilmesi için elinden gelenin yapılmasını, çocuk yetiştirirken sadece bilgi odaklı olmayıp ahlak ve iradî güçlenmeyi de ön plana almayı bir prensip olarak ortaya koymuştur.

Karakoç’un Devlet Politikasına Bakışı

Zamanımızı aydınlatan bir kandil misali olan Karakoç, devlet politikası noktasına da değinmiş ve ideal devlet tablosunun resmini çizmiştir. Diriliş’in mimarisi olarak kayda geçen Sezai Karakoç’un devlet tanımının klasik tanımlardan çok uzakta olduğu görülmüştür. Devleti sadece bekçi, ekonomik kuruluş ya da bir ırkın veya topluluğun devleti değil; onun medînetü’l fâzilası her şeyden önce bir ülkü-ideal, bir idea devleti olmuştur. Bu devlette her şeyden önce temel idea, erdem olmuştur. Erdem kavramının da toplumu sürekli geliştiren, koruyan bir topluluk olduğuna değinilmiştir. Vâkıa sûresindeki ayetlerden örneklerle şunları ifade etmiştir: “Kuran-ı Kerim’in deyişiyle ana kitleyi sağcılar meydana getirecek, fakat topluma öncüler, hayırda yarışanlar diye anılan fedakâr kendini ideale adanmış topluluk yön verecektir¹⁵.” Geçmişten beri üzerinde en çok yazılıp- çizilen ve canlılığını hâlâ daha koruyan kavramlardan iki tanesi ise onun “sağ ve sol” kavramı olmuştur. Burada yazar, sağcılar hakikate uyanlar solcuları ise karşı çıkanlar olarak nitelendirmiştir. Kuran-ı Kerim’in ifadesi ile mesut ve bahtiyar olanlar için “amel defteri sağdan verilenler”¹⁶ tabirini kullanırken; bahtsız ve kaybedenler için ise defterleri soldan verilenler için “Ne yazık o sol ehline”¹⁷ cümlesini kullanmıştır. 1960’lı yıllardan vefatına kadar Karakoç’un sağ ve sol kavramı tam bu düşünce üzerinde seyretmiştir.

İşin Bizcesi

Hiç kuşku yok ki Karakoç, hemen tüm eserlerinde inandığı medeniyet davasını insanlara anlatmanın peşinde olmuştur. Bütün bunları da “diriliş” düşüncesi etrafında şekillendirmiştir. İçinde bulunduğumuz bu uygarlık krizinin, Müslümanların varoluşsal sancılarının, bunalımlarının altında insanoğlunun onun tabiri ile “İslam Medeniyetini” terk etmesi yatmaktadır. Bizler, sürekli olarak “İslam’a” savaş açan batıdan ne kadar uzaklaşır, kendi öz benliğimize ne kadar yakın olursak hem ferdî olarak hem de toplum olarak bir

---

¹⁵ Sezai Karakoç, *a.g.e.*, s. 48.

¹⁶ Feyzul Furkan, Vâkı’a Suresi, 56/8

¹⁷ Feyzul Furkan, Vâkı’a Suresi, 56/9

dirilişin gerçekleşmesine o kadar yaklaşmış oluruz. İşte bu diriliş toplumun felahı, mazlumların ilacı ve Allah'ın rızası üzerinde olacağına inancımız tamdır.

Sezai Karakoç'un "Diriliş Neslinin Âmentüsü" eserini, 'ben Müslümanım' diyen herkesin okuması gerektiğini düşünmekteyiz. Lise sıralarında daha kendine bir yol haritası çizmeye çalışan gençten tutun da ülkenin cumhurbaşkanına kadar her ferdin ömründe bir kerecik de olsa bu eserle hemhal olmasını ümit ederiz. Herkesin nasıpleneceği bir eser olmakla beraber on beş yaş ve sonrası için baş ucu eseri niteliğinde olduğuna inanıyoruz. Kişinin özellikle "dava şuurunun "oluşmasında ya da şekillenmesinde önemli bir rol oynayacağına inanıyoruz. Keza, bu şuurun var olabilmesi için de kişinin nasıl bir yol yürüyeceği bile adım adım yazılıp çizilmiştir. Bizlere düşen de yeryüzüne bırakılan bu hoş sadâyâ eşlik edip yine yeryüzünde yankı bulacak hoş sâdalar bırakmak olmalıdır.